

Тетяна Брежнева

Щодо сутності та значення впровадження Інтеensifікованого діалогу Україна-НАТО

Двадцять першого квітня у Вільнюсі під час засідання Комісії Україна-НАТО було підписано новий документ: «Поглиблення співпраці Україна-НАТО: короткотермінові заходи», котрий визначатиме подальші стосунки України з Північноатлантичним альянсом. Цей документ впроваджує початок нового - інтеensifікованого - діалогу.

Повна офіційна назва Інтеensifікованого діалогу (ІД) - "Інтеensifікований діалог з НАТО з питань набуття членства". Концептуальні основи ІД закладені положеннями Мадридської декларації євроатлантичної безпеки та співробітництва, яку було прийнято на Мадридському самміті НАТО у липні 1997 року.

На підтвердження зобов'язання щодо відкритості НАТО для нових членів відповідно до Статті 10 Північноатлантичного договору (§ 8 Мадридської Декларації) та з метою дотримання цього зобов'язання, НАТО підтримуватиме активні відносини з тими націями, які висловляють інтерес до членства в НАТО, а також з тими, хто може висловити намір щодо членства у майбутньому. Крім того НАТО продовжуватиме інтеensifікований діалог Альянсу з тими націями, які бажають набути членства в НАТО та з тими, які мають намір вести діалог з НАТО з питань набуття членства. З цією метою Інтеensifікований діалог охоплюватиме широке коло політичних, військових, фінансових та безпекових питань, пов'язаних з можливим членством в «НАТО, без жодних зобов'язань щодо будь-якого можливого рішення Альянсу».

У 1997 році з метою досягнення спільного розуміння тлумачення змісту ІД в НАТО було узгоджено також внутрішній документ. Основні його положення зводяться до наступного: всі партнери, окрім запрошених до переговорів щодо членства, які бажають набути членства в НАТО або мають намір вести діалог з НАТО з питань, пов'язаних з членством в НАТО, можуть взяти участь у заходах в рамках ІД; ІД включатиме засідання в рамках РСАП, а також: періодичні зустрічі з Північноатлантичною Радою на рівні послів, Міжнародним секретаріатом НАТО та іншими органами НАТО, у разі необхідності; будь-яка країна-партнер, яка має намір приєднатися до діалогу і яка поки що не надала свій документ для початкового обговорення (Initial Discussion Paper), буде запрошена зробити це в якості першого кроку. Після цього заходи в рамках ІД будуть проведені відповідно до модальностей, визначених цим документом, починаючи, принаймні, з одного засідання з Групою НАТО, призначеною для цього.

Зустрічі та завдання в рамках ІД охоплюватимуть широке коло політичних, військових, фінансових та безпекових питань, пов'язаних з питаннями членства в НАТО, без жодних зобов'язань щодо будь-якого можливого рішення Альянсу на будь-якому етапі.

Засідання в рамках ІД мають дозволити країнам, що претендують на членство, пояснити реальний зміст їх намірів та надати додаткову інформацію з відповідної проблематики. Засідання проводитимуться у загальному контексті попередніх засідань в рамках ІД, але додатково будуть взяті до уваги дух та буква параграфу 8 Мадридської декларації, а також результати попередніх зустрічей. Під час засідань з Групою НАТО відповідна загальна транспарентність процесу в рамках ІД стосовно інших країн-партнерів забезпечується шляхом оглядових брифінгів з цього приводу під час регулярних засідань у форматі РСАП (на рівні послів, Політкомітету або Політико-військового керівного комітету) або, у разі необхідності, засідань у форматі "ad hoc" для зацікавлених партнерів.

Країни-члени НАТО зі свого боку мають використати ці зустрічі як можливість для діалогу, без жодних зобов'язань щодо будь-якого еventуального рішення, прийнятого шляхом консенсусу, стосовно можливості конкретної країни-партнера бути запрошеною розпочати переговори з НАТО щодо вступу.

Партнери, що беруть участь в ІД, будуть запрошені надати напередодні будь-якого засідання в рамках ІД з Північноатлантичною радою на рівні послів або з Групою НАТО, стислий (3-4 стор.) виклад сучасного стану питання, яке порушується цією країною-партнером.

Прийняття документу «Поглиблення співробітництва Україна-НАТО: короткотермінові заходи», який запроваджує формат Інтенсифікованого діалогу між Україною та НАТО є першим етапом на шляху до членства. Його цінність полягає в тому, що це офіційний формат відносин, сутність якого не «особливе партнерство», а «членство», що має принципове значення, а також можливість постійно отримувати консультації та допомогу від НАТО.

Короткотермінові заходи цього Документу визначені за певними категоріям:

- зміцнення демократичних інституцій;
- оновлення політичного діалогу;
- активізація співробітництва у реформуванні сектору оборони та безпеки;
- посилення та спрямування зусиль у сфері публічної дипломатії;
- розширення допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з соціально-економічними наслідками воєнної реформи.

За цими напрямками передбачені конкретні заходи й від України чекають конкретних результатів, від яких залежатиме питання доцільності залучення України до ПДЧ. Першочерговими за цими напрямками є:

1. Зміцнення демократичних інституцій:

- розширення зусиль Спільної Робочої Групи з питань воєнної реформи з метою зміцнення виконавчого, законодавчого та громадського контролю над структурами оборонного та безпекового сектору, з якими співпрацює НАТО;
- обмін думками щодо свободи ЗМІ, виборчої та судової реформи;
- проведення всеосяжного огляду досягнень;
- забезпечення позитивного зворотного зв'язку щодо успіхів, конструктивної критики та рекомендацій Плану дій Україна-Нато та щорічних Цільових планів.

2. Оновлення політичного діалогу:

- вироблення спільної позиції щодо конкретних спільних політичних та безпекових занепокоєнь, особливо стосовно "заморожених" конфліктів;

- зосередження на цілеспрямованому практичному співробітництві, зокрема участі в місіях НАТО, а також з питань контролю над озброєннями, експортного контролю та нерозповсюдження ЗМУ;
- підвищення поінформованості громадськості.

3. Активізація співробітництва у реформуванні сектору оборони та безпеки:

- проведення всеосяжного огляду національної безпеки стосовно цілей, завдань та функцій усіх безпекових структур, з якими співробітничав НАТО з метою реформування розвідувального сектору відповідно до євроатлантичних стандартів;
- демілітаризації структур внутрішньої безпеки, розвитку цивільного особового складу для призначення як на ключові так і на експертні посади в українських безпекових інституціях;
- посилення спроможностей з формулювання політики та розширення знань цивільного суспільства і його можливостей щодо нагляду;
- формування інноваційного мислення щодо важливості оборонної реформи, особливо навчання у навчальних закладах НАТО

4. Посилення та спрямування зусиль у сфері публічної дипломатії:

- вироблення конкретної стратегії публічної дипломатії,
- розвитку кращого розуміння громадськістю пов'язаних з НАТО питань, збільшення обізнаності щодо позитивних зрушень у співробітництві Україна-НАТО.

5. Розширення допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з соціально-економічними наслідками воєнної реформи:

- розробки та виконання програм щодо звільнення, виходу у відставку та перекваліфікації службовців Збройних Сил та інших структур безпеки,;
- адаптації до нових ринкових реалій, переходу до виробництва продукції цивільного призначення та його інтеграції в євроатлантичне ринкове середовище, в тому числі шляхом застосування євроатлантичних стандартів у сфері контролю над експортом озброєнь;
- пошуку додаткових ресурсів для Трастового фонду ПЗМ із знищення надлишкових легких озброєнь/стрілецької зброї (ЛОСЗ) та боеприпасів.

НАТО чекає, що в процесі ІД Україна має стати прозорою і зрозумілою для цієї євроатлантичної структури. В тому числі й під час обговорення таких специфічних тем, як різноманітні аспекти співробітництва спецслужб України й Росії, взаємопроникнення україно - російського військово - технічного співробітництва.

Особливого значення набуває рівень виконання Цільового плану 2005. На засіданні Комісії Україна-НАТО було визначено, що він є найбільш конкретним, складається з 277 заходів та містить зокрема те, що на даний час є важливим саме для України.

Особливої уваги потребує підсилення інформаційної політики та реалізацію повноцінної державної інформаційної політики щодо громадян України.

Україна повинна буде в процесі ІД:

- показати НАТО, яке місце вона має зайняти в Альянсі в разі вступу, тобто практичний зміст наслідків для НАТО процесу розширення;
- підготувати Початковий документ для обговорення (Initial Discussion Paper), у якому мають бути дані відповіді на запитання, викладені у Дослідженні з питань розширення НАТО 1995 р.;
- показати яким чином Україна збирається робити свій внесок в колективну безпеку НАТО й детально дослідити всі аспекти цього вони питання шляхом двостороннього діалогу.

Однак є певні проблеми, які в основному стосуються того, що ІД ґрунтується лише на консультаціях, суть яких полягає в роз'ясненні з боку НАТО особливості та наслідки підготовки до членства й вступу тому ІД має сенс лише в тому випадку, якщо він триватиме недовго, до року, з подальшим приєднанням до ПДЧ, інакше це знову буде лише декларація.

Пропонуючи країні-партнеру початок ІД, Альянс не бере на себе жодних зобов'язань, а навпроти буде уважно спостерігати й оцінювати ступінь виконання Україною прийнятих на себе зобов'язань.

Крім того, в процесі Інтенсифікованого діалогу Україна має вирішити ще одне не менш важливе за відповідність вимогам НАТО проблему: змінити позицію країн-противників членства України так, щоб уже восени, під час чергового засідання Комісії Україна-НАТО, вони були готові вести розмову про ПДЧ. Деякі країни-члени НАТО прискіпливо ставляться до членства України в НАТО, зокрема, з певних причин, до них відносять Францію, Бельгію, Німеччину, Італію, Іспанію, Португалію та, ймовірно, Великобританію. В цьому плані має значення створення та зміцнення українського лобі в НАТО не тільки через дипломатичні зусилля, але й можливо українську діаспору в країнах-членах НАТО. Крім того, для країн-членів НАТО буде мати значення процес проведення політичної реформи й особливо парламентських виборів 2006 р., оскільки вважається, що якщо на виборах переможуть опозиційні теперішній владі партії, сформований ними Кабінет міністрів може згорнути україно-натовське співробітництво.

Джерела та література:

1. Madrid Declaration on Euro-Atlantic Security and Cooperation issued by the Heads of State and Government at the Meeting of the North Atlantic Council Madrid 8th July 1997 //<<http://www.nato.int/docu/pr/1997/p97-081e.htm>>
2. Поглиблення співробітництва Україна-НАТО: короткотермінові заходи //<http://www.mfa.gov.ua/integration/?nato/short_time/tit.html>
3. Кравченко В. „Ритуальна ініціація” //Дзеркало тижня. - № 15 (543). - 2005. - 23 квітня - 06 травня.